

ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΒΑΜΒΑΚΙΟΥ

Φίλοι βαμβακοκαλλιεργητές

Όπως θα θυμάστε οι παλαιότεροι, στο βαμβάκι γίνονταν παλιά από 5 μέχρι και 10 ψεκασμοί με εντομοκτόνα στην διάρκεια της καλλιεργητικής περιόδου. Εδώ και 20, περίπου, χρόνια, με την βοήθεια του Οργανισμού Βάμβακος, σημειώθηκε στην περιοχή μας, μία σημαντικότερη πρόοδος. Ξεκίνησε από δω μία μεγάλη ανατροπή, σχετικά με όσα ίσχυαν στη φυτοπροστασία του βαμβακιού. Διδάχθηκαν οι παραγωγοί την τεράστια σημασία των ωφελίμων εντόμων και έμαθαν να τα προστατεύουν. Εκπαιδεύτηκαν να μην πανικοβάλλονται στη θέα της πρώτης προσβολής, αλλά να παρακολουθούν την εξέλιξή της, να έχουν επίγνωση του ανταγωνισμού μεταξύ επιβλαβών και ωφελίμων εντόμων που εξελίσσεται μέσα στο χωράφι τους και να προχωρούν σε χημική καταπολέμηση μόνο όταν η προσβολή έχει υπερβεί το οικονομικό επίπεδο (όταν, δηλαδή, η ζημιά είναι μεγαλύτερη από το κόστος και τις συνέπειες του ψεκασμού). Έμαθαν να αποφεύγουν τους βιαστικούς και άσκοπους ψεκασμούς που προκαλούν, τις περισσότερες φορές, αντί για ύφεση, έξαρση των προσβολών.

Επιτεύχθηκε, έτσι, αυτό που έμοιαζε ακατόρθωτο πριν γίνει πράξη: να περνούν, δηλαδή, οι χρονιές στο βαμβάκι, με ελάχιστους ή και καθόλου ψεκασμούς. Ξεχωριστή ήταν αυτή η επιτυχία, την περίοδο **1992 – 2002**.

Στο σημείωμα αυτό, θα περιγράψουμε (υπενθυμίσουμε), με λίγα λόγια, πώς πρέπει να ενεργεί ο βαμβακοπαραγωγός σχετικά με την φυτοπροστασία του βαμβακιού. Όπως προαναφέρθηκε, βασικός στόχος είναι η διάσωση των ωφελίμων εντόμων.

Έτσι:

1) Ξεκινώντας από τη σπορά, ο παραγωγός πρέπει, να χρησιμοποιεί σπόρο επενδυμένο με εντομοκτόνο (Gaucho κ. ά.), για να εξασφαλίζει προστασία από το σιδηροσκώληκα αλλά και το θρίπα (νταμάρι), στην πρώτη περίοδο ανάπτυξης των βαμβακοφύτων. Αποφεύγουμε, έτσι, τον ψεκασμό για το νταμάρι που γίνονταν παλιά μέσα στον μήνα Ιούνιο και είχε αρνητικές επιπτώσεις στα ωφέλιμα έντομα. Αν, παρά τη χρησιμοποίηση σπόρου επενδυμένου με εντομοκτόνο, ο παραγωγός, εκτιμά ότι εκδηλώθηκε σοβαρή προσβολή θρίπα που πρέπει να αντιμετωπισθεί με ψεκασμό, ο ψεκασμός αυτός πρέπει να γίνει μέχρι τα τέλη Μαΐου, πριν αρχίσει η μετακίνηση και εγκατάσταση των ωφελίμων εντόμων.

2) Στη συνέχεια πρέπει να αποφύγει τους ψεκασμούς τον κρίσιμο μήνα Ιούνιο, κατά τον οποίο γίνεται η εγκατάσταση και ο πολλαπλασιασμός των ωφελίμων εντόμων. Στις αρχές αυτού του μήνα, τα ωφέλιμα έντομα (πασχαλίτσες κ.α.), εγκαταλείπουν τα σιταροχώρα που ξεραίνονται (και στα οποία είχαν περάσει το χειμώνα και την άνοιξη) και εγκαθίστανται στις βαμβakoφυτείες. Ο μήνας αυτός συμπίπτει και με την περίοδο της έντονης αναπαραγωγής τους.

Ας δούμε ποια είναι τα προβλήματα που είναι πιθανόν να εμφανιστούν αυτόν το μήνα, να προβληματίσουν τον παραγωγό για ψεκασμούς και αν μπορεί να τους αποφύγει:

α) Ο Θρίπας: αναφερθήκαμε παραπάνω στο σωστό τρόπο αντιμετώπισής του.

β) Οι αφίδες (ψείρες). Τον Ιούνιο, σχεδόν κάθε χρόνο, εμφανίζεται σε κάποιες φυτείες ήπια ή πιο έντονη προσβολή ψείρας. Εδώ χρειάζεται μεγάλη προσοχή. Πρέπει να αποφύγουμε τον ψεκασμό και να εμπιστευθούμε την ‘θεραπεία’ της προσβολής στα ωφέλιμα έντομα. Τα τελευταία, σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις, καθαρίζουν το χωράφι από την προσβολή, ενώ αντίθετα ο ψεκασμός με εντομοκτόνα, λόγω της τρομερής ζημιάς στα ωφέλιμα έντομα, οδηγεί τις περισσότερες φορές σε έξαρσή της. Ευτυχώς, η μεγάλη πλειοψηφία των βαμβakoπαραγωγών έχει κατανοήσει τα παραπάνω και δεν κάνει, πλέον, ψεκασμούς για την ψείρα. Σε χημικό ψεκασμό πρέπει να προβαίνουμε μόνο σε σπάνιες περιπτώσεις πολύ πρώιμων και πολύ έντονων προσβολών σε μικρά ή εξασθενημένα από διάφορες αιτίες φυτά (σηψιρριζίες κ.λ.π.), που δεν έχουν προοπτική ανάκαμψης.

γ) Ο LYGUS (Λύγκος). Πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί και επιφυλακτικοί σε όσα ακούγονται τον Ιούνιο, για ζημιές απ’ αυτό το έντομο. Πολλές φορές η πτώση των χτενιών που αποδίδεται στη δράση αυτού του εντόμου, οφείλεται σε φυσιολογικές αντιδράσεις των φυτών στις αυξημοεισώσεις της θερμοκρασίας ή της εδαφικής υγρασίας. **Πολύ συνηθισμένη είναι, επίσης, η πτώση των χτενιών σε ζωηρές φυτείες με έντονη τάση για βλαστική ανάπτυξη**, περίπτωση κατά την οποία αντί εντομοκτόνων πρέπει να μας απασχολήσει η έγκαιρη και σωστή εφαρμογή ανασχετικών (PIX κ.α.). Μόνο σε περιπτώσεις, διαπιστωμένα σοβαρών προσβολών από LYGUS και σταθμίζοντας πάντα τις επιπτώσεις στα ωφέλιμα έντομα, προχωρούμε σε ψεκασμούς.

Απ’ όσα προαναφέρθηκαν προκύπτει πως είναι, τελικά, εύκολο να αποφύγουμε τους ψεκασμούς κατά τον μήνα Ιούνιο. Θα δώσουμε, έτσι, την ευκαιρία στα ωφέλιμα έντομα να εγκατασταθούν και να πολλαπλασιασθούν απρόσκοπτα στα χωράφια μας. Βάζουμε, με αυτόν τον τρόπο, το βασικό θεμέλιο για να εξελιχθούν ευνοϊκά τα πράγματα, αφού τα ωφέλιμα έντομα με την δράση τους, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν θα επιτρέψουν στους εχθρούς του βαμβακιού να εμφανίσουν έξαρση και υπάρχουν πολλές και βάσιμες πιθανότητες να περάσει η υπόλοιπη καλλιεργητική περίοδος χωρίς ψεκασμούς. Αντίθετα, τυχόν ψεκασμοί σε αυτήν την κρίσιμη περίοδο, εξολοθρεύουν τα ωφέλιμα έντομα και οδηγούν στον φαύλο κύκλο των επανειλημμένων ψεκασμών.

Φυσικά δεν εφησυχάζουμε επειδή δεν ψεκάσαμε τον μήνα Ιούνιο. Παρακολουθούμε συνεχώς τις φυτείες μας, έχουμε επίγνωση της δυναμικής ισορροπίας, της «μάχης» που γίνεται μέσα στο χωράφι μας, ανάμεσα στους εχθρούς και τα ωφέλιμα έντομα και έχουμε το νου μας σε δύο εχθρούς του βαμβακιού που θα εμφανιστούν στη συνέχεια της καλλιεργητικής περιόδου:

Τον τετράνυχο και το πράσινο σκουλήκι.

3) Τετράνυχος. Η προσβολή του ξεκινά, συνήθως, από τις άκρες των χωραφιών, όπου και διαχειμάζει στα χορτάρια των συνόρων. Ευνοείται από θερμό και ξερό καιρό και εμφανίζει έξαρση στο διάστημα από τις αρχές Ιουλίου μέχρι τα μέσα Αυγούστου. Προσβάλλει ευκολότερα φυτά εξασθενημένα από διάφορες αιτίες (νεροκρατήματα, κακή ανάπτυξη, δίψα κ.λ.π.). Δεν παρουσιάζει συχνά εξάρσεις, αλλά είναι εχθρός που σε έντονες προσβολές προκαλεί πολύ μεγάλες ζημιές (πρόωρη αχρήστευση του φυλλώματος, μέχρι και αποφύλλωση). Δεν ελέγχεται ικανοποιητικά από τα ωφέλιμα έντομα και, συνεπώς, δεν μπορούμε να εμπιστευθούμε την αντιμετώπισή του στη δράση τους.

Μόλις διαπιστώσουμε σοβαρή προσβολή τετράνυχου, πρέπει άμεσα να ψεκάσουμε με ακαρεοκτόνα. Αν η προσβολή είναι περιορισμένη στις άκρες, ψεκάζουμε μόνο περιφερειακά το χωράφι (φροντίζοντας να ψεκάζονται και τα χορτάρια των συνόρων που αποτελούν εστία μόλυνσης), περιορίζοντας, έτσι, το κόστος και τις επιπτώσεις του ψεκασμού. Αν η προσβολή προχωρήσει στο εσωτερικό της φυτείας ή εξ αρχής εκδηλώθηκε διάσπαρτα στο εσωτερικό της, κάνουμε γενικό ψεκασμό. Ευτυχώς, τα ακαρεοκτόνα βλάπτουν, αλλά δεν εξολοθρεύουν εντελώς τα ωφέλιμα έντομα.

4) Πράσινο σκουλήκι. Είναι ο σοβαρότερος εχθρός του βαμβακιού. Προσβάλλει το βαμβάκι, ουσιαστικά, σε δύο γενεές. Η πρώτη γενιά εμφανίζεται στα τέλη Ιουνίου μέχρι 15 Ιουλίου περίπου και η δεύτερη από τα τέλη Ιουλίου μέχρι τις 20 Αυγούστου, περίπου. Το Σεπτέμβριο εμφανίζεται και μία τρίτη γενιά, που ελάχιστες φορές προκαλεί σοβαρό πρόβλημα. Ως υπηρεσία συνεχίζουμε την εγκατάσταση, κάθε χρόνο, των φερομονικών παγίδων που εγκαθιστούσε ο Οργανισμός Βάμβακος και με τις οποίες παρακολουθούμε την εμφάνιση και εξέλιξή του. Οι παρατηρήσεις αυτού του δικτύου, μας βοηθούν στον χρονικό προσδιορισμό της κάθε γενεάς, ενώ μας επιτρέπουν και κάποια εκτίμηση για τον βαθμό επικινδυνότητας της προσβολής. Έντονη, επιδημική προσβολή εμφανίζεται περιοδικά. Στην περιοχή μας παρατηρήθηκε τις χρονιές 1983,1992,2000,2003,2008 και 2010. **Η ανησυχητική τύκνωση** των επιδημικών προσβολών την τελευταία 10ετία, **πρέπει να προβληματίσει πολύ σοβαρά τους βαμβακοπαραγωγούς μας** και είναι αναγκαίο να ξαναδούν με πολύ προσοχή την προστασία των ωφελίμων εντόμων. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος αποτελεσματικής αντιμετώπισης αυτού του σημαντικού και καταστρεπτικού εχθρού, πέρα από την αξιοποίηση της δράσης των ωφελίμων εντόμων.

Βασικός κανόνας στο πράσινο σκουλήκι πρέπει να είναι η προσεκτική και πυκνή παρακολούθηση των φυτειών στις περιόδους εμφάνισης των γενεών του και ψεκασμός μόνο όταν οι πληθυσμοί του υπερβούν το οικονομικό επίπεδο: όταν βρίσκουμε, δηλαδή, περισσότερα από 5 σκουλήκια στα 100 φυτά – ή πιο απλά, όταν βρίσκουμε, κατά μέσο όρο, ένα περίπου σκουλήκι σε κάθε μέτρο βαμβακοφυτείας.

Η πρώτη γενιά του δεν κάνει, σχεδόν ποτέ, σοβαρές ζημιές και έχοντας το νου μας στα ωφέλιμα έντομα, αποφεύγουμε (πλην εξαιρέσεων) την χημική καταπολέμηση. Οι όποιες, μικρές ζημιές, υπάρχει χρόνος να αναπληρωθούν.

Καταστρεπτική είναι η γενιά του Αυγούστου, γιατί και οι πληθυσμοί του εντόμου είναι μεγάλοι (στις χρονιές επιδημίας) και δεν υπάρχει χρόνος να αναπληρωθούν οι ζημιές. Το πως θα εξελιχθούν, όμως, τα πράγματα με το πράσινο σκουλήκι στην επικίνδυνη γενιά του Αυγούστου, εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, όπως προαναφέραμε, από το πώς συμπεριφέρθηκε ο παραγωγός από την αρχή της καλλιεργητικής περιόδου. Βασική του επιδίωξη πρέπει να είναι να φθάσει στην γενιά του Αυγούστου με διασωσμένα τα ωφέλιμα έντομα. Για να επιτευχθεί αυτό, **πρέπει να αποφύγει (και είναι εύκολο να το πετύχει) τους ψεκασμούς με εντομοκτόνα μέχρι τις αρχές Αυγούστου.** Και τον Αύγουστο, αν είναι μια συνηθισμένη χρονιά με χαμηλούς πληθυσμούς του πράσινου σκουληκιού, το πιθανότερο είναι να περάσει και αυτή η γενιά χωρίς ψεκασμό – είναι αρκετή η δράση των ωφελίμων για να ελέγξει την προσβολή.

Αν είναι μια χρονιά με **επιδημία,** τότε χρειάζεται αυξημένη προσοχή. Και πιστή εφαρμογή των οδηγιών που, όπως κάθε χρόνο, θα εκδώσει η υπηρεσία μας.

Πρέπει, κατ' αρχήν, οι βαμβακοπαραγωγοί να έχουν συνειδητοποιήσει ότι στο χωράφι τους γίνεται μια «μάχη». Από τη μια μεριά είναι οι πεταλούδες του σκουληκιού, που η κάθε μια γεννά, επί μέρες, έναν πολύ μεγάλο αριθμό αυγών (πάνω από 1000), απ' τα οποία βγαίνουν τα σκουλήκια. Από την άλλη, είναι τα ωφέλιμα έντομα που «τρώνε» τα αυγά της πεταλούδας και τα μικρά σκουλήκια μόλις βγαίνουν από τα αυγά (έχουν μέγεθος μερικών χιλιοστών). Κάποια ωφέλιμα παρασιτούν και μεγαλύτερες κάμπιες, ενώ οι κάμπιες του πράσινου σκουληκιού κανιβαλίζουν (οι μεγαλύτερες τρώνε τις μικρότερες). Ξέροντας τα παραπάνω οι παραγωγοί αποκτούν επίγνωση για το πόσο πολύτιμο κεφάλαιο αποτελούν τα ωφέλιμα έντομα. Δεν πρέπει, συνεπώς, να τα χαρμίσουν με βιαστικούς, πρόωρους ψεκασμούς, μόλις δουν τα πρώτα σκουλήκια. Πρέπει να τα αξιοποιήσουν στην αντιμετώπιση της προσβολής. Έχουν ένα **φυσικό εντομοκτόνο** που δουλεύει μέρα – νύχτα για λογαριασμό τους, εξολοθρεύοντας τα αυγά της πεταλούδας και τα μικρά σκουλήκια. **Όσο τα ωφέλιμα έντομα καταφέρνουν να κρατούν χαμηλά την προσβολή (προλαβαίνουν, δηλαδή, τη «γέννα» των πεταλούδων), περιμένουμε κερδίζοντας μέρες.** Μπορεί οι πληθυσμοί του σκουληκιού να διατηρηθούν χαμηλά μέχρι το τέλος της γενιάς και να μη χρειαστεί ψεκασμός. Σε χρονιά, όμως, επιδημικής προσβολής, το πιθανότερο είναι να μη μπορέσουν να ελέγξουν μέχρι τέλους την προσβολή. Μόλις η τελευταία ξεπεράσει το οικονομικό επίπεδο, βρίσκουμε, δηλαδή, κατά μέσο όρο, περισσότερα από πέντε σκουλήκια στα 100 φυτά **ή, πιο απλά, περισσότερα από ένα σκουλήκι σε κάθε μέτρο βαμβακοφυτείας,** τότε μόνο, χωρίς δισταγμό και καθυστερήσεις, προχωρούμε σε ψεκασμό με εντομοκτόνα. Μετά τον πρώτο, αυτόν ψεκασμό, **η παρακολούθηση των φυτειών πρέπει να συνεχίζεται μέχρι την λήξη της γενιάς** (τα μέσα Αυγούστου, περίπου), γιατί με τον ψεκασμό τα ωφέλιμα έντομα θα εξοντωθούν και οι πεταλούδες θα γεννούν, πλέον, χωρίς ανταγωνισμό τα αυγά τους. Είναι, συνεπώς, πολύ πιθανό να υπάρξει νέα έξαρση της προσβολής **και να χρειαστεί επανάληψη του ψεκασμού** (συνήθως γίνεται σε μια βδομάδα). Σε πολλές περιπτώσεις προκλήθηκαν μεγάλες ζημιές από καθυστέρηση ή παράλειψη αυτού, του δεύτερου ψεκασμού.

Οι παραγωγοί πρέπει να ξέρουν, πως οι χημικοί ψεκασμοί, πολλές φορές, δημιουργούν παρά λύνουν προβλήματα και πρέπει να είναι η έσχατη λύση, η λύση ανάγκης. Δεν υπάρχει μία 'χημική βόμβα' που τη ρίχνουμε στο χωράφι μας, εξολοθρεύει όλα τα σκουλήκια και ησυχάζουμε. Γι αυτό πρέπει να μη βιάζονται και να «ζυγίζουν» πάρα πολύ την απόφασή τους να προβούν στον πρώτο ψεκασμό, που θα σκοτώσει τα ωφέλιμα. Και να το κάνουν μόνο όταν είναι απόλυτα αναγκαίο.

Στο παραπάνω πλαίσιο, της συνεχούς μέριμνας για τα ωφέλιμα έντομα, πρέπει να αντιμετωπίζονται και οι λιγότερο σημαντικοί εχθροί του βαμβακιού, όπως οι **ιασίδες** (τζιτζικάκι), **αλευρώδης** κ.λ.π.. Μόνο όταν οι πληθυσμοί τους είναι πολύ μεγάλοι και οι επιπτώσεις στην καλλιέργεια σημαντικές, πρέπει να παίρνουμε την απόφαση για ψεκασμό.

Φίλοι βαμβακοπαραγωγοί.

Ανακεφαλαιώνοντας όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, συνοψίζουμε τις υποδείξεις μας στο εξής **απλό μήνυμα:**

ΓΙΑ ΝΑ ΠΑΝΕ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΚΑΛΑ ΜΕ ΤΑ ΕΠΙΖΗΜΙΑ ΕΝΤΟΜΑ ΤΟΥ ΒΑΜΒΑΚΙΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΩΣ ΜΕ ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΣΚΟΥΛΗΚΙ, ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΠΙΔΙΩΞΟΥΜΕ ΝΑ ΦΘΑΣΟΥΜΕ ΧΩΡΙΣ ΨΕΚΑΣΜΟΥΣ ΜΕ ΕΝΤΟΜΟΚΤΟΝΑ ΜΕΧΡΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ. Και τον Αύγουστο πιστή εφαρμογή των οδηγιών που θα εκδώσει η υπηρεσία μας.

Μετά την κατάργηση του Οργανισμού Βάμβακος, η υπηρεσία μας συνεχίζει, στο μέτρο του δυνατού, την επιστημονική υποστήριξη της καλλιέργειας με την ίδια νοοτροπία γεωπονικής δουλειάς μέσα στο χωράφι, κοντά στον παραγωγό. Συνεργαστείτε μαζί μας και βοηθήστε να μην ακυρωθεί μία τόσο μεγάλη κατάκτηση στην φυτοπροστασία του βαμβακιού. Κατάκτηση που, ενώ **συμπιέζει το κόστος** (με την κατάργηση ή τη δραστηκή μείωση των ψεκασμών), **ανεβάζει συγχρόνως και την παραγωγή** (αφού οι φυτείες είναι υγιείς όλο το καλοκαίρι, χωρίς επιβάρυνση από μεγάλους πληθυσμούς εχθρών). Και όλοι καταλαβαίνουμε πόσο σημαντικά είναι τα παραπάνω, πέραν των άλλων (περιβάλλον, υγεία κ.λ.π.) και από την πλευρά του κόστους, ιδιαίτερα μέσα στα νέα συμπιεσμένα περιθώρια κέρδους, που έφερε η νέα Κ.Α.Π., στην καλλιέργεια του βαμβακιού.